

Factsheet ouderschap in formele en informele relaties

Inhoud

Inleiding	2
Formele en informele relatievormen	2
Formele relatievormen	2
Informele relatievormen	2
Stijging informele relatievormen	3
Meer ouders met informele relatievorm verbreken relatie	4
Minder conflicten, minder jeugdzorg	4
Conclusies	5
Samenvatting	6

Inleiding

Uit de cijfers van het CBS blijkt dat het aantal echtscheidingen reeds jaren afneemt. Steeds meer stellen wonen daarentegen ongehuwd samen, ook als ze kinderen krijgen. Het aandeel ouders dat in de jaren na de geboorte van hun kind uit elkaar gaat, neemt nog wel steeds toe.¹

Voor informele relatievormen, zoals samenwoners, geldt dat er geen gemakkelijke en snelle manier is om kinderalimentatie vast te stellen. Deze groep zou geholpen zijn met een laagdrempelige en gemakkelijk manier om kinderalimentatie vast te stellen.

Kinderalimentatie is bedoeld voor de verzorging en opvoeding van het kind. Het vastleggen van de hoogte van de kinderalimentatie in een formele afspraak waar de alimentatiegerechtigde later indien nodig gebruik van kan maken om achterstallige kinderalimentatie in te vorderen is in belang van het kind.

De vraag is hoe groot deze groep is en of het klopt dat deze groep de laatste jaren groeit. Om die reden is deze notitie opgesteld. Het grootste gedeelte van de verzoeken bij het LBIO betreft kinderalimentatieverzoeken. In deze notitie zullen wij ons derhalve alleen richten op de gevallen waarin er sprake is van een kinderalimentatieverplichting.

Formele en informele relatievormen

In deze notitie hanteren we de termen formele en informele relatievormen.

Formele relatievormen

Onder formele relatievormen rekenen wij zowel de huwelijken als de geregistreerd partnerschappen met kinderen.

Huwelijken

In het geval van een huwelijk dienen partners dit altijd via de rechter te laten ontbinden. De kinderalimentatie zal derhalve in een rechterlijke uitspraak worden vastgelegd.

Geregistreerd partners met kinderen

Indien geregistreerde partners uit elkaar gaan, dan mogen zij hun relatie buiten de rechter om - en derhalve via de notaris - laten ontbinden, maar slechts met wederzijds goedvinden en slechts indien zij geen minderjarige kinderen hebben. Voor deze groep geldt derhalve dat zij zich tot de rechter moeten wenden indien er minderjarige kinderen bij betrokken zijn. Ook voor hen geldt dus dat de kinderalimentatie in de rechterlijke uitspraak wordt vastgesteld.

Informele relatievormen

Met informele relatievormen bedoelen we in deze notitie samenwoners die kinderen hebben en niet zijn gehuwd of geen geregistreerde partners zijn.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/28/steeds-minder-echtscheidingen>

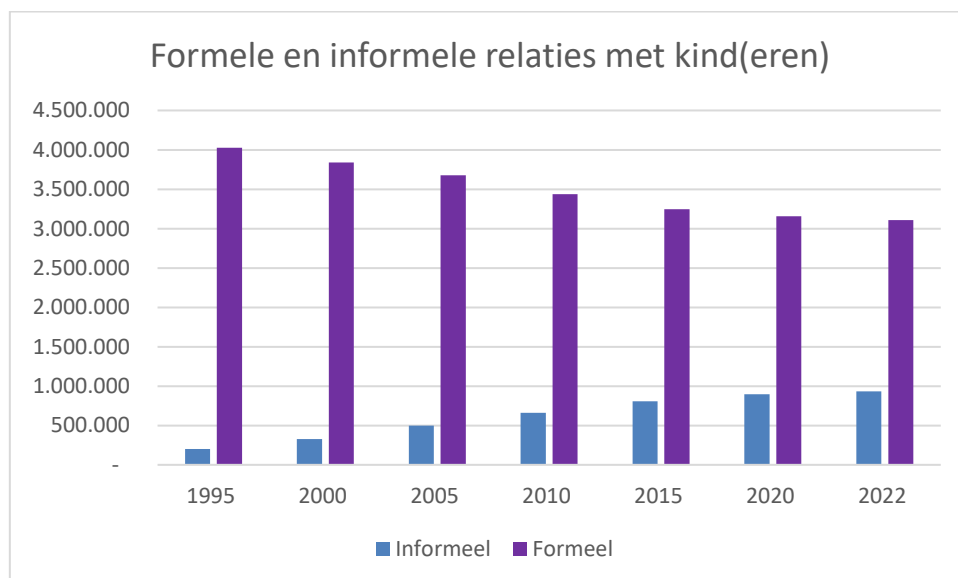
Samenwoners

Indien samenwoners uit elkaar gaan, hoeven zij zich niet tot de rechter of notaris te wenden om hun relatie formeel te laten beëindigen. Ook in het geval er sprake was van een samenleving met een samenlevingsovereenkomst is het mogelijk dat partijen zonder tussenkomst van de rechter of notaris de contractuele verbintenissen beëindigen.

In het geval er kinderen bij de scheiding zijn betrokken is er veelal sprake van een kinderalimentatieverplichting (afhankelijk van de behoefte en draagkracht) en zijn de partners verplicht een ouderschapsplan op te stellen. Of partijen daadwerkelijk een ouderschapsplan opstellen wordt niet gecontroleerd. Veel van deze burgers zullen de kinderalimentatie mondeling, in een schriftelijke overeenkomst, of een niet door de rechter bekrachtigd ouderschapsplan vaststellen.

Stijging informele relatievormen

Uit de cijfers van het CBS blijkt al jaren dat het aantal formele relatievormen met kinderen daalt en het aantal informele relaties met kinderen stijgt. De groep samenwoners met kinderen stijgt. Voor deze groep geldt dat zoals hiervoor al beschreven vaak geen sprake is van een door de rechter bekrachtigde afspraak over de kinderalimentatie.

In onderstaande tabel wordt het aantal samenwoners met kinderen en het aantal gehuwden/geregistreerd partners met kinderen weergegeven vanaf 1995.

Jaartal	Samenwonend met kind(eren)	Gehuwd/Geregistreerd partnerschap met kind(eren)
1995	199.212	4.024.750
2000	325.531	3.839.116
2005	497.083	3.677.064
2010	661.046	3.436.236
2015	807.030	3.247.958
2020	894.568	3.155.684
2022	932.163	3.107.429

Duidelijk zichtbaar is dat het aantal samenwoners fors stijgt en het aantal gehuwden/geregistreerd partners daalt. Zo is het aantal samenwoners met kinderen in 2022 vergeleken met 2000 bijna verdriedubbeld van 325.000 tot 932.000 (+286%). Daarentegen daalt het aantal gehuwden/geregistreerd partners van 3,9 miljoen tot 3,1 miljoen.

Meer ouders met informele relatievorm verbreken relatie

Het CBS heeft onderzocht hoeveel ouders die een kind in het jaar 2013 kregen binnen zes jaar uit elkaar gingen. Samenwoners met kinderen blijken vaker uit elkaar te gaan dan ouders die getrouwd waren of een geregistreerd partnerschap aangingen. Van de getrouwde stellen die in 2013 een kind kregen was minder dan 8 procent zes jaar later uit elkaar. Van de ouders met een geregistreerd partnerschap, scheidde ruim 10 procent. Bij de ouders die ongehuwd samenwoonden was het aandeel scheidingen het grootst: van hen was ruim 16 procent na zes jaar uit elkaar.²

Minder conflicten, minder jeugdzorg

Uit onderzoek blijkt dat een echtscheiding negatieve effecten heeft op de kinderen.³ De meest kritieke factor hierbij is een voortdurend conflict tussen ouders.⁴ Een positieve factor hierbij is juist de betaling van alimentatie door de alimentatieplichtige ouder.⁵ Dit wordt

² [Steeds minder echtscheidingen \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/steeds-minder-echtscheidingen)

³ E. Spruijt, *Scheidingskinderen. Overzicht van recent sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van ouderlijke scheiding voor kinderen en jongeren*. Amsterdam, Uitgeverij SWP 2007, p. 34-35; E. Spruijt, *Kinderen en echtscheiding; State-of-the-art study*, december 2008, Leiden: NWO 2009, p. 12-21.

⁴ E. Spruijt & S. Spruijt, 'Effects of parental divorce on children: A sociological perspective from the Netherlands', in: I. Curry-Sumner & C. Skinner, (red.), *Child Maintenance in The Netherlands and the United Kingdom. Persistent Problems, Finding Solutions*, Nijmegen: Wolf 2009, p. 128.

⁵ E. Spruijt & S. Spruijt, 'Effects of parental divorce on children: A sociological perspective from the Netherlands', in: I. Curry-Sumner & C. Skinner, (red.), *Child Maintenance in The Netherlands and the United Kingdom. Persistent Problems, Finding Solutions*, Nijmegen: Wolf 2009, p. 135.

onder andere veroorzaakt doordat de alimentatiegerechtigde ouder tevredener blijkt indien hij of zij alimentatie ontvangt, wat vervolgens een positief effect heeft op de betrokken kinderen.⁶ Een andere oorzaak is dat het betalen van kinderalimentatie kinderen het gevoel geeft dat ze nog belangrijk zijn voor de alimentatieplichtige ouder.⁷ Tot slot is er een verband tussen het betalen van kinderalimentatie door de alimentatieplichtige en de mate van contact met de kinderen.⁸

Uit de eindrapportage “Scheiden zonder schade” blijkt dat het overgrote deel van de gezinnen in de jeugdbescherming kampt met relatie- en scheidingsproblemen.⁹ Ook blijkt dat 60% van de jongeren in de jeugdbescherming uit een scheidingssituatie komt.¹⁰

Het voorkomen van conflicten tussen ouders is derhalve in het belang van het kind. Een makkelijke manier om de kinderalimentatie vast te stellen voor ouders die samenwoonden, zal het risico op conflicten tussen ouders verminderen wat in het belang is van het kind. Het zal het welzijn van de betrokken kinderen verhogen en zal leiden tot een lagere instroom bij de jeugdzorg.

Conclusies

Uit de cijfers van het CBS blijkt dat het aantal samenwoners met kinderen fors stijgt de laatste jaren. Daarnaast blijkt dat deze groep verhoudingsgewijs eerder de relatie verbreekt dan ouders in een huwelijk of geregistreerd partnerschap. Voor deze laatste groep, de groep met een formele relatie, is het mogelijk een beroep op het LBIO te doen bij betalingsproblemen. Zij beschikken immers over een rechterlijke uitspraak waarin de kinderalimentatie is vastgesteld.

Het is een feit dat de groep met een formele relatie daalt terwijl de groep met een informele relatie, de samenwoners, stijgt. Er is derhalve een stijgend aantal ouders die geen beroep kan doen op het LBIO.

Doordat de groep samenwoners stijgt en daarmee ook de groep gescheiden samenwoners elk jaar groter wordt is het in het belang van de betrokken kinderen de kinderalimentatie eenvoudig en laagdrempelig vast te stellen. Samenwoners vormen een groep die hebben gekozen voor weinig formaliteiten en om die reden past een eenvoudige vaststelling van de kinderalimentatie daarbij. Door ook voor deze groep een geformaliseerde vaststelling van de kinderalimentatie mogelijk te maken, kunnen de alimentatiegerechtigde ouders ook een beroep op het LBIO doen om de betaling weer op gang te brengen, iets dat nu niet mogelijk is door wettelijke beperkingen. Doordat deze groep niet beschikt over een rechterlijke uitspraak dienen zij zich, voor zij de kinderalimentatie kunnen laten incasseren, eerst te wenden tot de rechter voor een formele vaststelling. Dit vindt dan pas plaats op het moment dat er al betalingsproblemen zijn en er dus reeds sprake is van een conflictsituatie. Hierdoor

⁶ V. King & H.E. Heard, ‘Nonresident Father Visitation, Parental Conflict, and Mother's Satisfaction: What's Best for Child Well-Being?’, *Journal of Marriage and the Family*, 1999, 61, nr. 2, p. 390-394.

⁷ E. Spruijt, *Kinderen en echtscheiding; State-of-the-art study*, december 2008, Leiden: NWO 2009, p. 11.

⁸ L. Nepomnyaschy (2007). Child support and father-child contact: Testing reciprocal pathways. *Demography* 2007, 44, nr. 1, p. 108-109.

⁹ [Eindrapportage Scheiden zonder Schade | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

¹⁰ [scheiden-en-de-kinderen-dan.pdf \(overheid.nl\)](#)

heeft deze, steeds groter wordende groep, meer kans op escalerende conflicten; iets dat niet in het belang is van het kind. Het kind wordt terecht beschouwd als ~~is~~ een zwakkere in onze samenleving en verdient derhalve bescherming tegen oplopende conflicten tussen ouders.

Samenvatting

Uit deze factsheet blijkt dat het aantal samenlevingsvormen zonder formaliteiten is toegenomen. Naar verwachting zal dit verder toenemen. De groep die geen beroep kan doen op het LBIO bij betalingsproblemen groeit derhalve ook.

Ouders, maar vooral ook de kinderen, zijn erbij gebaat om het recht op kinderalimentatie te kunnen effectueren. Kinderalimentatie is immers bedoeld voor de verzorging en opvoeding van het minderjarige kind. Indien ouders in een samenlevingsvorm zonder formaliteit de kinderalimentatie eenvoudig zouden kunnen vaststellen, zal dit leiden tot een vermindering van het aantal conflicten. Dit zal tot gevolg hebben dat het welzijn van het kind toeneemt. Tevens zal dit de instroom bij de jeugdzorg wat doen verminderen.